

Sabina Bienia  
Biblioteka Politechniki Krakowskiej  
bienia@biblos.pk.edu.pl

## **Pozabibliotekarskie inicjatywy w bibliotekach akademickich**

**Streszczenie:** W artykule przedstawiono trzy przykłady pozabibliotekarskich inicjatyw realizowanych przez biblioteki akademickie: Bibliotekę Uniwersytetu w portugalskim Aveiro, Bibliotekę Uniwersytetu Carrola w Waukesha w stanie Wisconsin oraz Bibliotekę Politechniki Krakowskiej.

**Słowa kluczowe:** biblioteki akademickie, Erasmus+, Aveiro, biblioterapia, spiżarnia żywności

### **Nowe role bibliotek**

Coraz częściej od biblioteki oczekuje się działań, które nie wpisują się w tradycyjnie rozumianą misję biblioteki, zwłaszcza biblioteki akademickiej. Bibliotekarze dostrzegają potrzeby użytkowników i wychodzą im naprzeciw, podejmując niekiedy zaskakujące działania. Poniżej przedstawiono trzy przykłady takich działań skierowanych nie tylko do użytkowników bibliotek.

### **Realizacja pomysłów i marzeń – w bibliotece i nie tylko**

American Corner jest inicjatywą mającą na celu partnerstwo między Działem Spraw Publicznych Ambasady Amerykańskiej danego państwa oraz instytucjami przyjmującymi (głównie bibliotekami publicznymi). Instytucje te zapewniają dostęp do aktualnych i wiarygodnych informacji o Stanach Zjednoczonych. Udostępniają publikacje, propagują wiadomości z internetu oraz baz danych. Organizują wydarzenia i warsztaty w ścisłej współpracy z ambasadą. Na świecie jest ponad 400 American Corners, część z nich znajduje się w Polsce (m.in. w Katowicach, Gdańsku, Łodzi, Radomiu i Wrocławiu)<sup>1</sup>.

Podczas tegorocznego wyjazdu w ramach zagranicznej wymiany pracowników Erasmus+ do Aveiro w Portugalii autorka miała okazję dowiedzieć się, jak dzięki pomocy otrzymanej z programu American Corner na Uniwersytecie w Aveiro (UA) udało się zorganizować i wyposażyć atrakcyjne laboratorium służące społeczności akademickiej i lokalnej.

W 2016 r. rozpoczęła się przebudowa przestrzeni na czwartym piętrze Biblioteki UA, gdzie powstało laboratorium American Corner MediaLab. Program ten, funkcjonujący od października 2011 r., jest wynikiem partnerstwa między Uniwersytetem w Aveiro i Ambasadą Stanów Zjednoczonych Ameryki w Lizbonie. Aranżuje wiele działań naukowych i kulturalnych oraz wizyt na Uniwersytecie w Aveiro amerykańskich specjalistów, pracowników naukowych i przedsiębiorców z różnych dziedzin.

American Corner umożliwia społeczności akademickiej korzystanie z projektu wirtualnej biblioteki eLibrary USA, która zapewnia dostęp do pełnotekstowych zasobów, wykazów,

---

<sup>1</sup>American Corner [online]. [Dostęp 19.12.2019]. Dostępny w: <https://amcorners.pl/>.

statystyk, traktatów, informacji prawnych i bardziej ogólnych treści. Zestaw baz danych naukowych z różnych dziedzin wiedzy, do których użytkownicy mają swobodny dostęp, zwiększa tym samym liczbę baz danych udostępnionych przez biblioteki UA<sup>2</sup>.

Poza udostępnianiem publikacji i krzewieniem wiedzy na temat Stanów Zjednoczonych tamtejszy American Corner jest miejscem, w którym znajduje się niezwykle laboratorium. Społeczność skupiona wokół biblioteki może nauczyć się w nim metod modelowania i korzystania z drukarki 3D. W MediaLab znajdują się komputery ze specjalnym oprogramowaniem, drukarki 3D oraz różnego rodzaju sprzęt wspomagający modelowanie i drukowanie 3D. Zainteresowane osoby mogą uczestniczyć w warsztatach, dzięki którym w szybki i łatwy sposób, bez wiedzy technologicznej z zakresu modelowania i druku 3D, mogą tworzyć i materializować swoje koncepcje przestrzenne. Laboratorium działa jako przestrzeń pracy twórczej, w której można rozwijać swoje pasje<sup>3</sup>.

MediaLab, prócz zapewnienia dostępu do technologii i narzędzi, przyczynia się również do wymiany wiedzy, umożliwiając rozwój projektów transdyscyplinarnych, sprzyjając czerpaniu przyjemności z odkryć i realizacji własnych pomysłów.

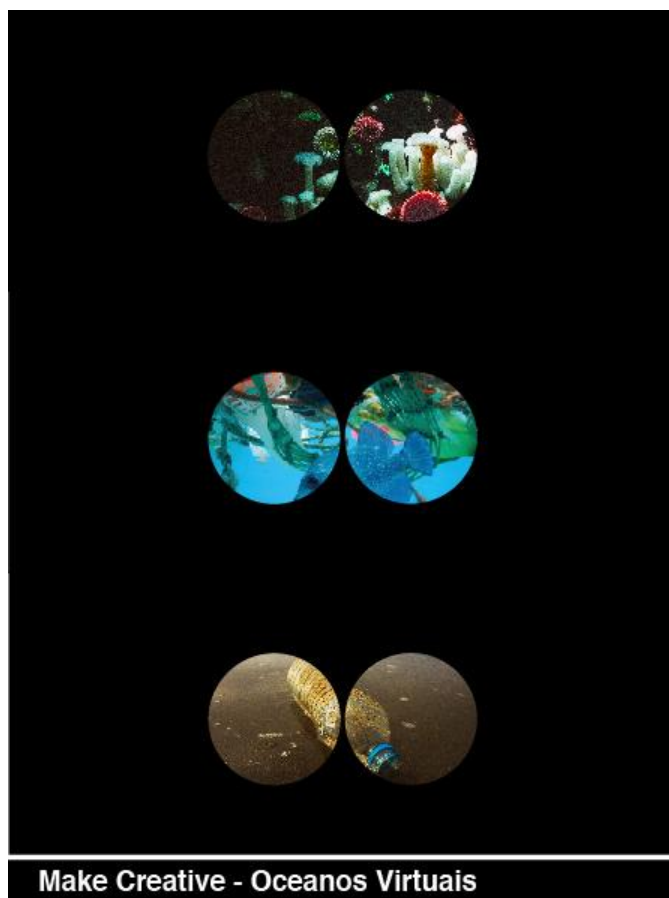
American Corner MediaLab na Uniwersytecie w Aveiro organizował wydarzenia skierowane m.in. do seniorów oraz osób chorych lub niepełnosprawnych, które dzięki okularom VR mogą przenieść się do miejsc, do jakich chciałyby pojechać, ale fizycznie już nie będą w stanie tego uczynić. Pracownicy biblioteki odwiedzali te osoby w miejscu zamieszkania i po uzyskaniu informacji o ich marzeniach przygotowali odpowiednie materiały, np. podróże po odległych krajach, a nawet wyprawy w kosmos. Ponadto każdy może odbyć wirtualny spacer po ciekawym pod względem architektonicznym dachu Biblioteki Uniwersytetu w Aveiro.

W 2018 r. w ramach programu American Corner, przy wsparciu Sea Technical Platform, Wydziału Komunikacji Sztuki na Uniwersytecie w Aveiro oraz Ambasady Stanów Zjednoczonych w Portugalii, zorganizowano konkurs pt. „Make Creative 2 – Virtual Oceans”. Jego uczestnicy mieli za zadanie wdrożyć w wirtualnej rzeczywistości grę cyfrową pod hasłem „ocean”. Prace nad projektem można było realizować w MediaLab, korzystając ze wsparcia jego pracownika.

---

<sup>2</sup> AMERICAN CORNER MediaLab. W: *Universidade de Aveiro* [online]. [Dostęp 22.11.2019]. Dostępny w: <https://www.ua.pt/sbidm/biblioteca/medialab>.

<sup>3</sup>Tamże.



Il. 1. Grafika dołączona do konkursu

Źródło: Concurso Make Creative 2 – Oceanos. W: *Universidade de Aveiro* [online]. [Dostęp 22.11.2019].  
Dostępny w: <https://www.ua.pt/sbidm/biblioteca/makecreative2>.

## **Nakarmić głodnych. Przekąski nie tylko dla czytelników**

Co wspólnego ma jedzenie z książkami? Dawna „szuflada na przekąski” zamieniła się w spiżarnię żywności. Na pomysł utworzenia, a następnie rozszerzenia szuflady wpadli pracownicy biblioteki Uniwersytetu Carrola w Waukesha (Wisconsin, Stany Zjednoczone), którzy zauważyli, że studenci uczący się w bibliotece rzadko korzystają z posiłków. Na fakt ten składało się wiele czynników, jednym z nich był brak funduszy. Bibliotekarze postanowili wspomóc użytkowników i po naradzie zdecydowali o utworzeniu spiżarni żywności.

Wszystko rozpoczęło się od przyniesienia przez pracowników do biblioteki produktów żywnościowych, które się nie psują. Hasłem przyświecającym spiżarni jest: „Bierz to, czego potrzebujesz, dawaj, kiedy możesz”. Pierwszym miejscem wystawienia jedzenia była dawna wieża na książki. Zamiast literatury zaczęto w niej wystawiać przekąski. Produkty spożywcze bardzo szybko zaczęły znikać, a w zamian pojawiały się nowe. Inicjatywa się przyjęła. Biblioteka zaczęła współpracować z działem spraw studenckich. Dzięki tej współpracy powstały dwie dodatkowe spiżarnie żywności w innych miejscach na uczelni. Zaczęto pozyskiwać sponsorów, tak aby spiżarnia działała nieprzerwanie.

Wiele osób widziało minusy przedsięwzięcia, m.in. aprobata braku samodzielności studentów lub wchodzenie biblioteki w kompetencje instytucji pomocowych. Jednak zdaniem bibliotekarzy, miejsce z żywnością sprawdziło się i cieszy się dużym zainteresowaniem. Role biblioteki znacznie się zmieniły na przełomie ostatnich czasów i tamtejsi pracownicy uważają, że podchodzą do opieki nad studentami holistycznie, dbając również o ich potrzeby fizyczne.

Poza produktami żywnościowymi spiżarnia została wzbogacona o inne rzeczy ważne w codzienności nie tylko akademickiej. Na półce można znaleźć pasty do zębów, szczoteczki, mydła, notatniki, detergenty do prania. Budujące jest to, że nie tylko ubywa produktów z wieży, ale są one na bieżąco uzupełniane, a użytkownicy biblioteki chwalą duże wsparcie, jakie od niej otrzymują<sup>4</sup>.



II. 2. Spiżarnia biblioteki Carrol University w Waukasha  
Źródło: *Mr. Library Dude* [online]. [Dostęp 22.11.2019]. Dostępny w:

<https://mrlibrarydude.wordpress.com/2019/09/13/starting-a-food-pantry-in-an-academic-library/>.

## Maluszki w bibliotece naukowej

Nietypowe dla biblioteki uniwersyteckiej (choć związane z działalnością bibliotek w ogólności) przedsięwzięcie na gruncie polskim od pięciu lat realizuje Biblioteka Politechniki Krakowskiej. Co roku podczas obchodów Dnia Dziecka w czytelnicy są organizowane warsz-

---

<sup>4</sup>*Mr. Library Dude* [online]. [Dostęp 22.11.2019]. Dostępny w:  
<https://mrlibrarydude.wordpress.com/2019/09/13/starting-a-food-pantry-in-an-academic-library/>.

taty z elementami biblioterapii dla najmłodszych (3–6 lat). Na warsztaty przychodzą dzieci i wnuki pracowników Politechniki. Dzień Dziecka z biblioteką PK ma być dla maluchów nie tylko kolejną zabawą i atrakcją z okazji ich święta – uczy także szacunku dla książki i wyciągania wniosków z „książkowych mądrości” oraz daje radość z przebywania w bibliotece. W sumie w warsztatach realizowanych w BPK, w kameralnej scenerii czytelnicy czasopism naukowych, przearanżowanej na ten czas w bajkowy świat, wzięło udział ponad 100 dzieci. W trakcie zajęć, w oczekiwaniu na dzieci ich opiekunowie spędzają czas przy kawie i słodyczkach w sąsiedniej czytelnicy.

Biblioterapia rozwojowa, na której elementach bazują warsztaty, polega na wykorzystaniu wybranych materiałów czytelniczych w celu pomocy uczestnikom nieprzejawiającym poważnych trudności zdrowotnych, w poznawaniu siebie i właściwym funkcjonowaniu w grupie. Na bazie konkretnego tekstu literackiego tworzony jest scenariusz warsztatu, którego realizacja wspomaga proces dydaktyczny i wychowawczy. W miłej atmosferze, sprzyjającej poczuciu bezpieczeństwa, uczestnicy warsztatów aktywnie i twórczo biorą udział w rozmowach i działaniach dotyczących przeczytanego tekstu. Najczęściej biblioterapia jest wykorzystywana w bibliotekach publicznych i pedagogicznych. Odbiorcami biblioterapii może być dowolna grupa osób, np. klasa albo osoby indywidualne. W zależności od tekstu, przekazu i organizacji warsztatów mogą w nich uczestniczyć zarówno dzieci, jak i nastolatki lub dorośli.

Na Politechnice Krakowskiej biblioterapia jest obecnie skierowana do najmłodszych. Rozważa się poszerzenie grupy odbiorców o seniorów skupionych przy uczelni w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku.



II. 3. Warsztat biblioterapeutyczny pt. „Ogród pięknych słów”  
Fot. Sabina Bienia.

## Czy to jeszcze biblioteka?

Coraz więcej bibliotek akademickich decyduje się na organizowanie niestandardowych wydarzeń, rozszerzenie księgozbioru naukowego o beletrystykę, organizowanie turniejów gier planszowych, zapraszanie osób spoza grupy docelowej, organizowanie różnorodnych przedsięwzięć wykraczających daleko poza tradycyjne usługi biblioteki naukowej. Wiąże się to z jednej strony z chęcią zainteresowania potencjalnego użytkownika swoją placówką, z drugiej zaś realnymi potrzebami użytkowników, które bibliotekarze dostrzegają i próbują im sprostać. Coraz częściej idą oni o krok dalej – wychodzą poza swoje miejsce pracy, organizują np. pikniki, wycieczki rowerowe i inne aktywności plenerowe. Takie działania są domeną bibliotek publicznych i pedagogicznych, ale również biblioteki akademickie coraz częściej je podejmują, zaspakajając już nie tylko potrzeby intelektualne czy kulturalne.

Co przyniesie przyszłość? Czy biblioteki akademickie będą także „trzecim miejscem” chętnie odwiedzanym przez licznych użytkowników? Czy wszyscy zainteresowani znajdą tutaj miejsce dla siebie? Coraz większa aktywność i pomysłowość bibliotekarzy w tym względzie budzi nadzieję...

## Bibliografia:

1. *American Corner* [online]. [Dostęp 19.12.2019]. Dostępny w: <https://amcorners.pl/>.
2. AMERICAN CORNER MediaLab. W: *Universidade de Aveiro* [online]. [Dostęp 22.11.2019]. Dostępny w: <https://www.ua.pt/sbidm/biblioteca/medialab>.
3. *Mr. Library Dude* [online]. [Dostęp 22.11.2019]. Dostępny w: <https://mrlibrarydude.wordpress.com/2019/09/13/starting-a-food-pantry-in-an-academic-library/>.